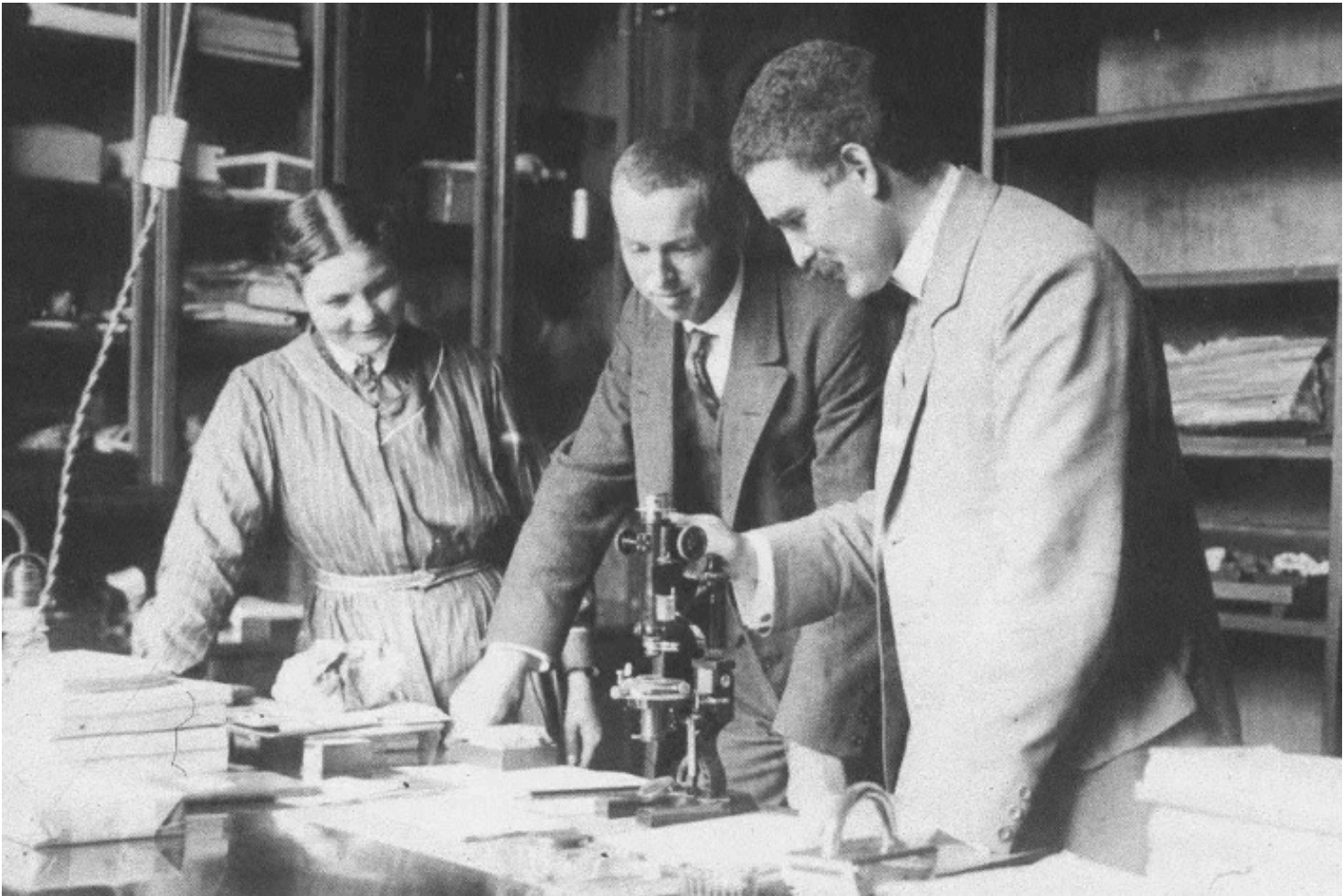

Kvinnelige pionerer i geologien

Mimi Johnson, Birgit Katharina Parmann og Astrid Monsen var som de tre første kvinnelige geologer i Norge, med å skrive universitetshistorie.

Mimi Johnson sammen med Endre Berner og professor Victor M. Goldschmidt i Geologisk museums nyinnflyttede lokaler på Tøyen i 1915., Foto: Ukjent, Eier: Museum for universitets- og vitenskapshistorie, UiO.

Vibeke Eeg-Henriksen

Vibeke Eeg-Henriksen var bibliotekar ved Geologisk Institutt, Universitetet i Oslo i tiden 1972-1984, og har i flere år samlet informasjon om tidlige norske kvinnelige geologer. Denne teksten sto på trykk i Museumsnytt 1.1995

November 1917 ble Mimi Johnson, som eneste søker til stillingen, konservator ved Geologisk Museum på Tøyen.

Fra USA kom geologen Olaf Andersens søknad. Han betinget seg minst 6000 kr årlig. Gasjen var 3600, så han kom ikke i betraktning. H.H. Reusch, W.C. Brøgger og V.M. Goldschmidt gikk enstemmig inn for Johnson.

Brøgger skrev: «Hun har erhvervet sig et saa indgaaende kjendskab til museet som ingen av os andre». Goldschmidt skrev: «Jeg har kunnet følge hendes videnskabelige arbeide og utdannelse. Hun har udmerkede kundskaber i mineralogi, petrografi og geologi og behersker fuldkommen de i disse videnskaber anvendte arbeidsmetoder. Jeg kjender til, at hun har udført selvstændige videnskabelige arbeider...som tildels vil bli offentliggjorte i nær fremtid... Hun har også taget del i undervisningen og forstaar at fremsætte stoffet i en ordnet og klar form.»

Jakob Schetelig, professor i mineralogi og geologi med særlig forpliktelse til å bestyre museet, innstilte.

Norges første kvinnelige geolog

Tidslinje: Kvinner på universitetene

1882

Cecilie Thoresen tar artium som første norske kvinne

Stortinget vedtar «Lov om Kvinders Adgang til at underkaste sig Examen artium og philosophicum»

1884

Kvinner får rett til å «underkaste sig Universitets Examiner»

1890

Kathrine Dahl (cand.jur.) og Marie Geelmuyden (cand. real.) blir de første kvinner med full embetseksamen (men uten embete...)

1893

Marie Spångberg blir første kvinne med medisinsk embetseksamen og starter egen legepraksis

1896

Clara Holst blir første kvinnelige cand.philol.

1899

Valborg Lerche blir første kvinnelig cand.theol.

1912

Kvinner får adgang til embeter

Zoologen Kristine Bonnevie blir Norges første kvinnelige professor

- 1929** Ellen Gleditsch blir professor i uorganisk kjemi
- 1938** Helga Eng blir professor og leder av det nyopprettede Pedagogisk forskningsinstitutt
- 1939** Ingerid Dal utnevnes til professor i germansk filologi
- 1982** 12 prosent av faste vitenskapelige stillinger er besatt av kvinner
- 1993** 18 prosent av faste vitenskapelige stillinger er besatt av kvinner
- 1997** 20,6 prosent av faste vitenskapelige stillinger er besatt av kvinner
- 2018** 31,1 prosent av de faglige toppstillingene dosent- og professorstillinger er besatt av kvinner

Selv sa Mimi Johnson i 1979: «Det er meg pinlig å tenke på at jeg søkte. Det var en søker til - og han hadde kone og 2 barn...»

I 1912 var hun ferdig Bergingeniør, cand.min. fra Det Kgl. Fredriks universitet, 22 år gammel og Norges første kvinnelige geolog. Reusch ved NGU bød henne arbeid til 1/2 lønn: «I fruentimmer kan jo stryge jeres egne bluser og koge jeres egen mad...»

De følgende 5 år var hun assistent hos Reusch, Brøgger og Goldschmidt. Blant annet ble hun av Brøgger «utkommandert» til Sandefjord for å beskrive «en fossil hval». Boka, Publikasjon no. 1 fra Hvalfangstmuseet i Sandefjord, måtte endelig være ferdig til museets åpning 1916. «De burde jo vært med til åpningsfesten» sa donator, konsul Christensen «men der skal bare være mannfolk».

“

Reusch ved NGU bød henne arbeid til 1/2 lønn: «I fruentimmer kan jo stryge jeres egne bluser og koge jeres egen mad...»

Sommeren 1917 kartla Johnson bergartene på Hardangervidda. Hun fikk aldri publisert kartet selv. Rosendahl, som hadde kartlagt et lite «hjørne», publiserte kartet til en geologisk ekskursjon 1934 «mainly after Mimi Johnson». 1960 ble kartet trykt igjen til en ekskursjon, denne gangen «after Rosendahl 1934».

Ekteskap ble stopper for Johnsons geologkarriere

Hennes tid som konservator ble kort. 1919 giftet hun seg. Mai 1920 gikk hun av. «Jeg ventet barn og hadde 3 stedøtre fra 11–16 år. Det ble formeget, så jeg sa opp,» fortalte hun.

I 1924 ble det skilsmisse. Etter det hadde hun noe arbeid ved Råstofflaboratoriet på Tøyen hos Goldschmidt. O.A. Broch har fortalt at han spurte om hun ikke ville prøve å komme tilbake til Museet. «Jeg kunne ikke tenke meg å stå i veien for mine mannlige kolleger,» svarte hun da.

Goldschmidt, som flyttet til Göttingen i 1929, fikk henne dit et halvt år for å undervise. Så var det slutt. Hun snudde ryggen til geologien, studerte til lege og praktiserte på Lillestrøm fra 1940 og nesten så lenge hun levde. Hun var ikke glad i å snakke om tiden som geolog. «Det var kaldt og ensomt – og jeg skal si Dem: Jeg hadde ingen videnskabelig legning,» sa Mimi Johnson.

Parmann – konservator ved Paleontologisk museum

«Marmeladekokersken, ja» sa professor Størmer, «Hvor ble det av henne?» Jeg fant henne i Stokke i 1979 som bondekone og mor til 6 voksne barn. Birgit Katharina Parmann, som en periode var konservator ved Paleontologisk museum i Oslo.

«Det var aldri min mening å studere,» fortalte Parmann. «Jeg ville til landbruksskole. Men far var enkemann og ville jeg skulle stille for ham. Så ble det artium og kjemi- og geologistudier. 1917 ble jeg konstituert som konservator hos professor Kiær ved Paleontologisk Museum på Tøyen – det var ingen søkere til stillingen. Vi hadde felles interesser, Kiær og jeg, hagebruk, bier og sånn. Bytteforbindelser og utstillinger var morsomt. Vi var som en stor familie.»

Arrestert som spion på innsamlingsreise

«Jeg dro også på innsamlingsreiser, blant annet til Andøya og Sulitjelma,» forteller Parmann. «Jeg ble til og med arrestert som spion engang jeg samlet på Konglungen. Men å gå inn for vitenskapelig arbeid lå ikke for meg. Hadde de krevet mer av meg, så ville jeg vel fulgt opp.»

“

Ja, det blir godt at De kommer, sa Kiær, mens Parmann satt der, så vi kan få litt faglig hjelp.»

«Far giftet seg igjen 1919, men døde like etterpå. Jeg bodde noen år på Museet - hadde en drøm om en liten eiendom hvor jeg kunne dyrke frukt og grønnsaker for salg. Rødland, kjemikeren, hjalp meg med å få marmeladen stiv - jeg prøvde meg frem. Etter lengre permisjon sluttet jeg 1924.»

O.A. Broch husket henne: «De var ikke bare snille,» sa han. «Birger Bergersen skulle overta stillingen. Ja, det blir godt at De kommer, sa Kiær, mens Parmann satt der, så vi kan få litt faglig hjelp.»

Astrid Monsen: Kvartærgeolog i Bergen

Astrid Monsen var født i Riga. Moren var tyskbalter. Faren var fra Tønsberg og drev handel i Baltikum. Skolegangen hennes foregikk på russisk og tysk. Hun studerte paleontologi og historisk geologi i Jena, Königsberg og Leipzig og var assistent ved Leipzig Paleontologiske Museum.

Første verdenskrig og revolusjonen i 1917 drev familien ut av Baltikum. Alt i 1916 studerer hun i Kristiania. 1918 får hun som stud. real. og eneste søker, den nyopprettede stilling som konservator hos professor Kolderup senior ved Bergen Museum.

Hennes fagfelt var særlig graptolitter og dernest Vestlandets kvartærgeologi. Hun publiserte to graptolittarbeider og professor Bruton i Oslo, sier: «Hun var forut for sin tid i graptolittforskning. Hennes tegninger er «up to» dagens standard. Hun brukte teknikker som var ukjent – for eksempel fotografering under vann.»

Professor Mangerud i Bergen sier om hennes kvartærgeologiske arbeide: «Synd at hun ikke publiserte. Nøyaktige arbeider... En av de første kvartærgeologer som lager egne snitt. Ja visst, hun spadde dype og lange grøfter... gode fotos, men lite brukbare beskrivelser.»

Falt utenfor museumsmiljøet

I årsrapporten fra Bergen Museum det året hun sluttet står det: «Både under vitenskapelig arbeide og daglig rutinearbeid var en stor nøyaktighet og usedvanlig grundighet fremtredende egenskaper...» Professor Kvale sa det slik i 1979: «Hun var godhjertet og snill. Litt upraktisk, uselvstendig, vanskelig for å ta avgjørelser... «minst 2 ur før hun bestemte tiden». Kolderup senior, ble irritert over dette og det førte til at hun ikke hadde det så godt.»

«Nei, jeg vet ikke om min svigerfar og min mann var riktig snille mot henne», sa fru Else Kolderup.

Ja, Astrid Monsen falt tydeligvis noe utenfor ved Bergen Museum. Men hun var glad i mennesker og kunne være både vittig og morsom. Tross sin fremmede aksent fikk hun lett kontakt med «vanlig» folk. Dette var til stor hjelp på hennes innsamlingsreiser, ofte med besværlig reisemåte og primitivt nattekvarter.

Hennes far og hennes søster flyttet til henne i Bergen. Trolig var hun familiens egentlige forsørger. Da hun gikk av 1948 var de begge døde. «Jeg har ikke nær familie lenger,» skrev hun til

Forsyningsnemnda. «Jeg vil holde avskjedsfest nå, og da vil jeg gjerne ha litt ekstra. Når jeg skal begravas vil jeg jo ikke ha noen glede av festen selv.»

Hun fikk løyve. Minnet om den festen er fremdeles levende.

Astrid Monsen (1886-1960) var første kvinnelige konservator og geolog ved Bergen Museum. Her er hun avbildet på feltarbeid. Foto: Museum for universitets- og vitenskapshistorie, UiO

KVINNER I AKADEMIA

Av Vibeke Eeg-Henriksen, 1995. Redigert av Kilden kjønnsforskning.no, 2019

Last ned [↓](#) | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 23. oktober 2026, kl. 00.12 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.